

Besluit van 5 januari 2018 houdende de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme klinische geriatricie^{*1}

(Besluit klinische geriatricie)

Het College Geneeskundige Specialismen,

gelet op artikel 14, tweede lid, onder d., van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en artikel 11 van de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst;

gezien het advies van het Concilium voor de Huisartsopleiding, de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatricie, de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen, de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten, Soon en Verenso;

BESLUIT:

* In de Staatscourant van 5 maart 2018, nr. 11969 is mededeling gedaan van vaststelling van het besluit door het CGS en de instemming daarmee van de Minister voor Medische Zorg. Dit besluit treedt met terugwerkende kracht in werking met ingang van 1 februari 2018.

¹ Dit Besluit is gewijzigd bij het Kaderbesluit CGS van 13 maart 2019 waarvan op 7 november 2019, nr. 60365, mededeling is gedaan in de Staatscourant. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2020.

Hoofdstuk A **Algemene bepalingen**

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- klinische geriatrie: het specialisme dat zich richt op het voorkomen, herkennen en behandelen van lichamelijke en psychische aandoeningen van kwetsbare ouderen, rekening houdend met hun functioneren, sociale context en persoonlijke waarden en levensdoelen;
- LOP: het landelijk opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie.

A.2. Opleidingsplan

De opleiding tot klinisch geriater voldoet aan het LOP.

Hoofdstuk B **De opleiding**

B.1. Duur

De nominale duur van de opleiding bedraagt vijf jaar.

B.2. Specialismegebonden competenties

1. De opleiding is gericht op het bereiken van de door het CGS vastgestelde algemene competenties en specialismegebonden competenties.
2. De in het eerste lid bedoelde specialismegebonden competenties zijn vastgelegd in het LOP.

B.3. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit de volgende onderdelen:
 - a. nominaal twee jaar interne geneeskunde;
 - b. klinische geriatrie.
2. Het onderdeel interne geneeskunde, genoemd in het eerste lid, onder a., bestaat uit:
 - a. zaalstage algemene interne geneeskunde en acute geneeskunde, gevolgd door stages vermeld onder b en c;
 - b. stage cardiologie;
 - c. een of meer van de stages polikliniek algemene interne geneeskunde, maag-darm-leverziekten, nefrologie en longziekten;
 - d. landelijk cursorisch onderwijs interne geneeskunde, inclusief de bijbehorende examens.
3. Het onderdeel interne geneeskunde, bedoeld in het eerste lid onder a. voldoet aan de eisen van het besluit interne geneeskunde, tenzij het opleidingsplan klinische geriatrie anders bepaalt.
4. Het onderdeel klinische geriatrie, bedoeld in het eerste lid, onder b., bestaat uit:
 - a. een onderdeel geriatrie in de GGZ of ouderenpsychiatrie en
 - b. een onderdeel somatische geriatrie.
5. Tijdens het onderdeel somatische geriatrie, bedoeld in het vierde lid onder b, kan de aios tevens één keuzestage volgen bestaande uit:
 - a. een verdieping op het gebied van klinische geriatrie dan wel
 - b. specifieke opleiding op het gebied van palliatieve zorg, farmacologie, onderwijskunde, bevordering van kwaliteit van zorg of organisatie van gezondheidszorg dan wel
 - c. wetenschappelijk onderzoek op het gebied van klinische geriatrie.

B.4. Inhoud van de opleiding

Het onderdeel klinische geriatrie, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder b., omvat de volgende thema's:

- a. volledig geriatisch onderzoek en ethiek;

- b. acute geriatricie;
- c. mobiliteitsstoornissen, vallen en neurologisch onderzoek;
- d. cognitieve stoornissen en delier;
- e. probleemgedrag en psychiatrische stoornissen;
- f. functionele achteruitgang, frailty en chronische ziekte;last;
- g. gerontofarmacologie;
- h. palliatieve zorg;
- i. kwaliteit van zorg en patiëntveiligheid;
- j. leiderschap en organisatie van zorg;
- k. onderwijs en wetenschap.

B.5. Cursorisch onderwijs

Het cursorisch onderwijs tijdens de opleiding in het onderdeel klinische geriatricie bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onderdeel b., voldoet aan het LOP.

B.6. Plaats van de opleiding

1. Het onderdeel geriatricie in de GGZ of ouderenpsychiatricie, bedoeld in artikel B.3., vierde lid, onder a., vindt plaats in een opleidingsinstelling als bedoeld in artikel C.2.
2. Het onderdeel somatische geriatricie, bedoeld in artikel B.3., vierde, onder b., vindt plaats op een afdeling geriatricie van een opleidingsinstelling als bedoeld in artikel C.3.
3. In afwijking van het tweede lid kan het thema mobiliteitsstoornissen, vallen en neurologisch onderzoek, bedoeld in artikel B.4., onder c., gevolgd worden in een opleidingsinstelling erkend voor de neurologie of binnen een afdeling neurologie van een opleidingsinstelling erkend voor klinische geriatricie.

B.7. Diensten

1. Tijdens het onderdeel klinische geriatricie, bedoeld in artikel B.3., vierde lid kan de aios avond-, nacht- en weekenddiensten doen voor de interne geneeskunde, de klinische geriatricie, de psychiatricie, voor het onderdeel geriatricie GGZ of ouderenpsychiatricie, bedoeld in artikel B.3., vierde lid onder a. of voor het onderdeel somatische geriatricie bedoeld in artikel B.3. vierde lid onder b.
2. De omvang van de diensten is per aios tenminste 10% en ten hoogste 20% van de opleidingstijd per opleidingsjaar.

Hoofdstuk C De erkenning als opleider of opleidingsinstelling

Titel I De opleider

C.1. Eisen opleider onderdeel geriatricie in de GGZ of ouderenpsychiatricie

In afwijking van artikel C.7. van het Kaderbesluit CGS, kan een voor de opleiding psychiatricie erkende psychiater als opleider worden erkend voor het verzorgen van het onderdeel geriatricie in de GGZ of ouderenpsychiatricie, bedoeld in artikel B.3., vierde lid, onder a. mits deze werkzaam is in een opleidingsinstelling, als bedoeld in artikel C.2.

Titel II De opleidingsinstelling

C.2. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding, voor het onderdeel geriatricie in de GGZ of ouderenpsychiatricie

Om voor erkenning als opleidingsinstelling voor het onderdeel geriatricie in de GGZ of ouderenpsychiatricie, bedoeld in artikel B.3, vierde lid, onder a., in aanmerking te komen, geldt in aanvulling op het Kaderbesluit CGS dat de instelling aan de volgende eisen voldoet:

- a. de instelling is erkend als opleidingsinstelling voor de opleiding psychiatricie, verzorgt tenminste een jaar van de opleiding psychiatricie en beschikt over geormerkte opnamecapaciteit

- ouderenpsychiatrie;
- b. de instelling beschikt over ten minste 0.2 fte klinisch geriater, welke formatie wordt ingezet voor de opleiding klinische geriatrie;
 - c. de instelling heeft de mogelijkheid om een internist, neuroloog en radioloog te raadplegen inzake patiëntenconsultatie en heeft toegang tot radiologische beeldvorming geborgd;
 - d. in de instelling is voor de opleiding een multidisciplinair team werkzaam bestaande uit een psychiater met deskundigheid in de ouderenpsychiatrie, een psycholoog, een activerende therapeut en een sociaal psychiatrisch verpleegkundige en zijn een fysiotherapeut, ergotherapeut en diëtist voor consultatie beschikbaar;
 - e. de instelling beschikt over een klinische afdeling geriatrie of ouderenpsychiatrie waar ten minste 50 opnames per jaar plaatsvinden;
 - f. de instelling stelt aiossen in staat om patiënten die niet (meer) klinisch opgenomen zijn te behandelen of te volgen in een poliklinische of ambulante setting.

C.3. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding voor het onderdeel somatische geriatrie

Om voor erkenning als opleidingsinstelling voor het onderdeel somatische geriatrie, bedoeld in artikel B.3, vierde lid, onder b., in aanmerking te komen, geldt in aanvulling op het Kaderbesluit CGS dat de instelling voldoet aan de volgende eisen:

- a. de instelling is erkend als opleidingsinstelling voor de opleiding interne geneeskunde en ten minste vier andere medische specialismen dan de interne geneeskunde;
- b. in de instelling zijn werkzaam een chirurg, een internist, een radioloog, een orthopeed, een cardioloog, een dermatoloog, een keel-neus-oorarts, een longarts, een neuroloog, een oogarts, een psychiater en een uroloog;
- c. in de instelling is voor de opleiding een multidisciplinair team werkzaam bestaande uit een psycholoog, diëtist, fysiotherapeut, een ergotherapeut alsmede een activiteitenbegeleider en maatschappelijk werkende;
- d. de instelling beschikt over een klinische afdeling geriatrie waar het aantal opnames ten minste 220 per jaar bedraagt;
- e. de instelling beschikt over een polikliniek of dagkliniek waar het aantal nieuw ingeschreven patiënten ten minste 300 per jaar bedraagt;
- f. de instelling beschikt over een consultatieve dienst klinische geriatrie die ten minste 200 consulten of medebehandelingen per jaar verricht;
- g. in de instelling vinden structureel patiëntgebonden besprekingen plaats met de afdeling radiologie
- h. in de instelling nemen leden van de opleidingsgroep en aiossen deel aan kwaliteits- en complicatiebesprekingen.

Hoofdstuk D Slotbepalingen

D.1. Overgangsbepaling

1. Dit besluit is van toepassing op de aios die de opleiding per 1 februari 2018 aanvangt.
2. In afwijking van het eerste lid kan de aios die tussen 31 december 2015 en 1 februari 2018 met de opleiding is begonnen tot uiterlijk 1 februari 2019 besluiten te worden opgeleid overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.
3. Een besluit van de aios, als bedoeld in het tweede lid, stemt de betreffende aios voorafgaand aan dit besluit af met diens opleider.

D.2. Intrekking besluit

Besluit klinische geriatrie van 14 december 2009 wordt ingetrokken.

D.3. Bekendmaking

1. Dit besluit, alsmede wijziging daarvan, behoeft instemming van de Minister voor Medische Zorg en Sport.
2. In de Staatscourant wordt mededeling gedaan van de instemming van de minister, genoemd in het

eerste lid en van de vaststelling en wijziging van dit besluit door het CGS. Daarnaast wordt daarvan mededeling gedaan in het officiële orgaan van de KNMG.

3. De mededeling in het officiële orgaan van de KNMG als bedoeld in het tweede lid bevat tenminste de titel van het besluit of wijziging en de datum van inwerkingtreding van het besluit of wijziging.
4. De integrale tekst van dit besluit zal op de website van de KNMG worden geplaatst (www.knmg.nl).

D.4. Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt in werking op 1 februari 2018.
2. Indien de Staatscourant waarin de vaststelling van dit besluit en het instemmingsbesluit, bedoeld in artikel D.3., worden geplaatst, wordt uitgegeven na 1 februari 2018, treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij worden geplaatst, en werkt zij terug tot en met 1 februari 2018.

D.5. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit klinische geriatrie.

Utrecht, 5 januari 2018

prof. dr. F. Scheele
voorzitter CGS

mr. M.C.J. Rozijn
secretaris CGS

OUDE

Toelichting

Algemeen

Dit besluit bevat de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme klinische geriatrie.

Artikelsgewijs

Artikel A.1. Begripsomschrijvingen

Onder a.: Deze begripsomschrijving is een summier beschrijving van de klinische geriatrie. Hoofdstuk 1 van het opleidingsplan bevat een verdere uitwerking, inclusief het werkveld en de ontwikkelingen binnen de klinische geriatrie.

Artikel A.2. Opleidingsplan

In het Kaderbesluit CGS is vastgelegd wie een opleidingsplan opstelt en aan welke vereisten een opleidingsplan moet voldoen: het bevat tenminste een beschrijving van de inhoud van de opleiding, van de structuur van de opleiding, van de specialismegebonden competenties, etc. Door hier opleiding te omschrijven als de opleiding in de klinische geriatrie die voldoet aan het landelijke opleidingsplan, wordt het opleidingsplan van de NVKG verankerd in de regelgeving van het CGS. Deze omschrijving laat onverlet dat de opleiding ook aan de algemene eisen van het Kaderbesluit CGS en van dit besluit moet voldoen.

Artikel B.1. Duur

Dit is een nadere invulling van het, Kaderbesluit CGS. Deze duur is een jaar minder dan de aanbeveling van de Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS), waarin tevens een minimumduur van twee jaar voor de periode in de interne geneeskunde wordt bepaald. De duur is een jaar langer dan de minimale duur zoals bedoeld in bijlage V, punt 5.1.3., Richtlijn 2005/36/EG betreffende de erkenning van beroepskwalificaties.

Artikel B.2. Specialismegebonden competenties

De specialismegebonden competenties zijn gebaseerd op het algemene competentieprofiel van de medisch specialist, zoals beschreven in het Kaderbesluit CGS en zijn opgenomen in het opleidingsplan. De competenties van de klinisch geriater zijn in bijlage 1 van het opleidingsplan verder uitgewerkt en geoperationaliseerd in leerdoelen.

Artikel B.3. Structuur van de opleiding

Lid 1: De structuur van de opleiding bestaat uit een gedeelte van nominaal twee jaar vooropleiding (het onderdeel interne geneeskunde) en een verdere differentiatie in de klinische geriatrie gedurende nominaal drie jaar (het onderdeel klinische geriatrie).

Lid 2: Het onderdeel klinische geriatrie wordt door middel van onderdelen gestructureerd. De onderdelen kunnen als afgeronde perioden worden gevolgd. Een combinatie van onderdelen in een bepaald tijdvak is mogelijk (zie bijlage 2 van het opleidingsplan).

Lid 3: Voor het onderdeel algemene interne geneeskunde geldt dat wordt aangesloten bij de inhoud van dit onderdeel zoals beschreven in het opleidingsplan klinische geriatrie en het opleidingsplan interne geneeskunde.

Lid 4, onder a: Het verdient de voorkeur om het onderdeel Klinische Geriatrie in de GGZ of ouderenpsychiatrie niet als laatste opleidingsonderdeel te plannen; bij voorkeur vindt dit onderdeel plaats in het vierde nominale jaar van de opleiding.

Lid 5: Deze drie maanden verdieping vinden in beginsel plaats binnen het onderdeel somatische geriatrie. Tenzij de combinatie van specifieke opleidingsdoelen en reeds verworven competenties van de desbetreffende aios maken dat dit onderdeel meest passend in de GGZ gevolgd wordt.

Artikel B.4. Inhoud van de opleiding

De inhoud van de opleiding is specifiek gemaakt in het opleidingsplan klinische geriatrie
Lid 1: De inhoud van het gedeelte dat wordt besteed aan de interne geneeskunde wordt beschreven in het opleidingsplan interne geneeskunde van de Nederlandse Internisten Vereniging (NIV), zowel het algemene gedeelte als de onderdelen die daarop volgen.

Artikel B.7. Diensten

In dit artikel is vastgelegd wanneer en voor welk specialisme de aios klinische geriatrie diensten kan doen. Er is tevens bepaald welke omvang per opleidingsjaar deze diensten kunnen hebben. In de reguliere werktijd dient er voldoende opleidingstijd te zijn om te borgen dat de competenties op het vereiste niveau behaald kunnen worden. Dat verklaart waarom er is gekozen voor een omvang van 10 tot 20%.

Artikel C.1. Eisen opleider onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie

Dit is een afwijking van het Kaderbesluit CGS. Dit artikel moet worden gelezen in samenhang met (de toelichting bij) artikel C.3. In een niet-academisch ziekenhuis en zeker in een psychiatrisch ziekenhuis is slechts een zeer beperkt aantal klinische geriateren werkzaam. Voor de periode in de GGZ of ouderenpsychiatrie is uit de aard van de zaak juist de nauwe betrokkenheid en supervisie van psychiaters bij de opleiding gewenst, naast de aanwezigheid van ten minste 0,2 fte klinisch geriater ten behoeve van dit opleidingsonderdeel.

Artikel C.2. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding, voor het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie

Omdat de hier beschreven erkenning van toepassing is op een opleidingsduur van ten minste drie maanden, zijn de in dit artikel vastgelegde specialisme specifieke eisen een aanvulling op de erkenningseisen voor een gedeelte van de opleiding (tot één jaar), zoals vastgelegd in het Kaderbesluit CGS. Dat houdt onder meer in dat er in de instelling een opleider aanwezig moet zijn en dat naast de opleider een klinisch geriater werkzaam is die als plaatsvervangend opleider kan fungeren bij afwezigheid van de opleider. Zie hoofdstuk C. Kaderbesluit CGS.

Onder b.: Een opleidingsinstelling voor de psychiatrie die een onderdeel van negen maanden geriatrie in de GGZ of ouderenpsychiatrie ten behoeve van de opleiding in de klinische geriatrie wil verzorgen, wordt gevisiteerd door de visitatiecommissie voor de klinische geriatrie. Gezien het feit dat dit onderdeel deel uitmaakt van het deel klinische geriatrie van de opleiding tot klinisch geriater én de aanvullende eis van de betrokkenheid van een klinisch geriater kan niet worden volstaan met enkel een erkenning voor de psychiatrie (onderdeel ouderen-psychiatrie). Een psychiatrische afdeling in een algemeen ziekenhuis, dan wel Medisch Psychiatrische afdeling in een algemeen ziekenhuis kan voor het onderdeel Geriatrie in de GGZ of ouderenpsychiatrie erkend worden, wanneer aldaar ouderenpsychiatrie aantoonbaar aandachtsgebied is. Om voor hernieuwde erkenning als opleidingsinstelling in aanmerking te komen, dient de opleidingsinstelling volgens het Kaderbesluit CGS te beschikken over een bepaalde verhouding (ratio) tussen het aantal werkzame medisch specialisten en het aantal in opleiding zijnde aiossen. Deze ratio is voor de erkenning van het onderdeel geriatrie in de GGZ of ouderenpsychiatrie van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat het gezamenlijk aantal medisch specialisten in dit geval het aantal klinisch geriateren en psychiaters tezamen betreft.

onder c: Een neuroloog en internist zijn beschikbaar met het oog op consultatie inzake patiëntencasus. Beide disciplines moeten tevens ingezet kunnen worden ten behoeve van onderwijs. Er zijn samenwerkingsafspraken omtrent beschikbaarheid van deze disciplines waarin participatie voor patiëntenzorg alsmede onderwijs omschreven zijn. Voor wat betreft de radiologie: er moet een deskundige geraadpleegd kunnen worden, die de beelden samen met de aios kan beoordelen.

C.3. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding voor het onderdeel somatische geriatrie

Dit is een aanvulling op de erkenningseisen voor een gedeelte van de opleiding (vanaf één jaar), zoals vastgelegd in het Kaderbesluit CGS. Dat houdt onder meer in dat er in de instelling een (beoogd) opleider en een (beoogd) plaatsvervangend opleider werkzaam zijn en een opleidingsgroep functioneert die allen voldoen aan de algemene erkenningseisen van het Kaderbesluit CGS. Zie hoofdstuk C. Kaderbesluit CGS.

Onder a.: Eén van de vier andere medische specialismen betreft bij voorkeur heelkunde of orthopedie.

Onder c: Indien er geen activiteitenbegeleider of maatschappelijk werker aanwezig is dient er iemand

werkzaam te zijn met een vergelijkbare functie. De functie van maatschappelijk werkende dient gezien te worden in het licht van de functie-uitoefening waarin zorgdiagnostiek en organisatie van zorg buiten de ziekenhuisorganisatie centraal staan. In het licht van deze functie-uitoefening kan uitvoering ook door een verpleegkundig specialist uitgevoerd worden.

Onder h.: Tijdens deze bespreking worden alle vormen van beeldvormende diagnostiek besproken en leert de aios gegevens uit beeldvormende diagnostiek te interpreteren en adequaat toe te passen.

oud